

Оксана Спиркина

**УТВЕРЖДЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕТИЧНОСТИ СКВОЗЬ ПРИЗМУ
ТВОРЧЕСТВА МУЗЫКАЛЬНЫХ И ПЕСЕННЫХ КОЛЛЕКТИВОВ ЧЕРКАССКОЙ
ОБЛАСТНОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИЛАРМОНИИ В 1991–2001 ГГ.**

Статья посвящена проблеме развития и становления творческих коллективов Черкасской областной государственной филармонии в 1991–2001 гг. Целью статьи является показать, что творчество музыкальных и песенных коллективов имеет непосредственное влияние на утверждение национальной идентичности и формирование национального возрождения украинского народа. Задачей есть выяснить, как творчество музыкальных и песенных коллективов Черкасской областной государственной филармонии содействовало утверждению национальной идентичности в Черкасской области в первое десятилетие государственной независимости Украины. На основе применения общенаучных методов (анализ, синтез, описание, объяснение) была достигнута цель и реализованы запланированные задания.

Ключевые слова: Черкасская областная государственная филармония, национальная идентичность, национальное возрождение, музыкальные и песенные коллективы, творчество.

Oksana Spirkina

**STRENGTHENING OF NATIONAL IDENTITY IN THE LIGHT OF THE CREATIVE
WORK OF MUSICAL AND SONG GROUPS OF CHERKASY REGIONAL STATE
PHILHARMONIC SOCIETY IN 1991–2001**

The article is devoted to the issue of the development and formation of creative groups of Cherkasy Regional State Philharmonic Society in 1991–2001. The goal of the article is to show that the creativeness of musical and song groups has a direct influence on the strengthening of national identity and formation of national revival of Ukrainian people. The task is to find out how the creativeness of musical and song groups of Cherkasy Regional State Philharmonic Society assists the strengthening of the national identity in Cherkasy region in the first decade of the state independence of Ukraine. On the basis of the appliance of the general scientific methods (analysis, synthesis, description, explanation) the goal was achieved and planned tasks were realized.

Key words: Cherkasy Regional State Philharmonic Society, national identity, national revival, musical and song groups, art.

УДК 39 (092) (477)

Леся Костюк

**ДОШЛЮБНА ОБРЯДОВІСТЬ ЛЬВІВЩИНИ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.**

У статті, на основі свідчень низки інформаторів, автор подає характеристику дошлюбної обрядовості сільськими жителями Львівщини другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Ключові слова: сватання, заручини, запросини, вінкоплетення, «гільце».

У період урбанізаційних процесів, котрі активізувались із середини ХХ ст. та тривають до сьогодні, багато дошлюбних обрядів та звичаїв, які носили позитивне морально-виховне навантаження, в обрядовій практиці втрачені частково або повністю, що робить дану проблему особливо актуальною. Свідченням цього є відсутність розвідок про регіональну специфіку дошлюбної обрядовості вказаного регіону другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Метою статті є вивчення дошлюбної обрядовості як фрагменту весільної звичаєвості.

Реалізація зазначеної мети передбачає розв'язання низки завдань: методом польового дослідження зібрати й опрацювати етнографічні матеріали у жителів Золочівського, Буського і Бродівського районів Львівської області, з'ясувати семантику ритуальних дій.

Наукова новизна статті полягає у тому, що проведений комплексний етнографічний опис та структурно-функціональний аналіз дошлюбної обрядовості населення Львівщини. При цьому порівняльно-історичним методом виявлено особливі характерно-самобутні риси в сукупності всього комплексу етапів дошлюбної обрядовості досліджуваного регіону.

Порушена проблема знайшла відображення у студіях істориків та етнографів. Окремі аспекти цього питання порушувалися у працях таких науковців, як В. Борисенко [1], Й. Лозинський [2], Мудрий Сафрон [3], котрі у своїх розвідках оглядово аналізують дошлюбну обрядовість

досліджуваного регіону. Цікаві та важливі відомості про дошлюбну обрядовість населення Львівщини подають інформатори [5–21]. Цінність їх свідчень полягає в тому, що ці люди були неодноразовими учасниками цих дійств. У їх свідченнях можна простежити певну зміну у ставленні сучасної молоді до низки обрядів у порівнянні з минулим, пояснюють значення обряду вінкоплення, випікання короваю тощо.

Дошлюбне спілкування молоді на Львівщині до середини ХХ ст. відбувалося за тією ж схемою, що й у інших регіонах України. Це були різного роду гуляння, толоки, досвітки, вечорниці, храмові празники, весілля, релігійні прощі (сьогодні це клуби, концерти, походи). Майбутнього чоловіка чи дружину переважно обирали самостійно, хоча враховували думку батьків і матеріальне становище своїх обранців. Цей момент відображений у народних піснях: «ой якби ж ти, дівчинонько, була багатенька, то прийшов би я до тебе й до твого батенька» [2, с. 34]. Також звертали увагу не лише на думку суспільства про дівчину чи хлопця, а й про їх батьків, бо кажуть в народі: «яблуко від яблуні недалеко падає». Нерідко батьки не хотіли віддавати доньку заміж за хлопця, в родині якого є п'яниці, бо ж «яка хата, такий тин, який батько, такий син».

Коли вже вподобав собі хлопець дівчину і мав намір з нею одружитись, то спочатку намагався якнайбільше дізнатися про наміри її родичів та й про саму дівчину. В окремих регіонах України існували оглядини як певний елемент дошлюбної обрядовості. У Галичині цей обряд замінювався вивідинами, тобто, збором інформації про матеріальний стан, внутрішньо сімейні взаємини, репутацію родини, з якою мали намір породичатися.

Ще до середини ХХ ст. дошлюбна обрядовість населення Львівщини містила у собі такі етапи, як сватання, оглядини, заручини, церковні оповіді, запросини на весілля, випікання короваю, вінкоплетення. Ситуація змінилася у 60-х рр. ХХ ст., коли окремі елементи цього ланцюга зникли (наприклад, сватання, заручини і оглядини сьогодні зводяться просто до умовин про одруження), все дійство внаслідок цього втратило певний символічний зміст.

Шлюбний вік на Львівщині для дівчат – це переважно вік 18–20 років, для хлопців ж – 20–25 років. Траплялися випадки, коли видавали заміж дівчину і у більш ранньому віці. При цьому керувалися принципом «що ране, то непогане», або ж просто спішили породичатися із заможним зятем. Дівчат у 23 р. та парубки у 25 р. називали у селах Золочівського району (Львівської області) дівками і парубками або солом'яними парубками (іноді монахами) (ці назви існують у сільській місцевості до сьогодні). Рідко траплялося, щоб наречена була старша за свого судженого. Старі дівки виходили заміж за таких же старих парубків або за вдівців [4, с. 23]. Одруження із вдівцями або вдовицями вважалося нещасливим, за вдівців виходили лише тоді, коли – «хоч за старця, аби не зостатися».

До сьогодні у багатьох селах Буського району (Львівської області) побутує правило, обирати пару у межах свого села або ж із близької місцевості [19], бо у свідомості залишилося сприйняття обранця з іншого села як «чужого» (с. Перегноїв Золочівський район Львівської області) [13]. При обранні нареченої хлопець враховував господарські якості дівчини, щоби «свекруха в зубах не носила», оскільки переважно після одруження дівчина поселялася у домі свого чоловіка, тому мала гідно витримати випробування молоді невістки.

Період сватання на Львівщині тривав від Різдва до Дмитра «а до Дмитра дівка хитра, а по Дмитрі комин витре» – говорить у давній приказці. Тобто, дівчина, яку не засватали до 8 листопада (дня св. Дмитрія), вже аж у наступному році зможе вийти заміж [1, с. 24].

Важливу роль в обряді сватання відгравали свати (старости – це чоловіки поважного віку, родичі нареченого), основне завдання котрих було переконати батьків нареченої, що саме їх «протеже» є найкращим обранцем для їхньої доньки [1, с. 25]. Важливо було, щоб старости були одруженими і щасливими у шлюбі. На Львівщині жінкам ходити сватати заборонено. На початку ХХІ ст. в обряді сватання бере участь і наречений. Форма проведення цього дійства не у всіх місцевостях однакова. Якщо в прикарпатських районах це є примовляння про куницю – красну дівичку, то на Бродівщині, наприклад, це примовляння про добрий товар і купця [20]. Іноді нібито шукають дівчину, яка забігла у цей двір. Часом жартома господарі замість тієї доньки, яку сватають, виводять іншу доньку або ж сина – (с. Сасів, Золочівський район Львівської обл.) [17]. Йшли свататися переважно ввечері, щоби в разі відмови (одержання макогона) якнайменше було свідків цієї події. Ознакою згоди є пригощання сватів. Староста клав на тарілку гроші. Після цього починається «благословенство». Молоді тричі низько кланяються, а батьки за кожним разом благословляли їх, промовляючи: «Благословляєм вас щастям і здоров'ям, віком довгим і розумом добрим, долею щасливою» [8].

У с. Підгірці (Бродівський район, Львівська область) на сватанні співають:

У садочку дві квіточки

На сватанні були

Та горілочку пили,

За малую да часиночку
Найшли собі ночку
Найшли собі та родиночку.... [20].

У наш час на Львівщині обряд сватання практично не зберігся, залишилися лише окремі елементи, котрі злилися з умовами. Батьки нареченого та найближчі родичі йдуть додому нареченої «на слово» і домовляються про весілля, місце спільного проживання, матеріальне забезпечення новоствореної сім'ї. Згодом такий же візит наносять і родичі нареченої своїм майбутнім сватам.

Обряд заручин – це офіційне повідомлення про намір молодих людей одружитися. Як окремих елемент дошлюбної обрядовості не був поширений у Буському районі (Львівська область) [18]. Наприклад, у багатьох селах Золочівського району святкують заручини переважно тоді, коли весілля доводилося відкласти на доволі тривалий час [5], а хлопець хотів мати гарантію, що дівчина не вийде заміж за іншого. Саме святкування відбувається у домі нареченої, запрошуються найближчі родичі. Наречений дарує своїй майбутній дружині подарунок (переважно це були прикраси), запрошували музик, танцювали. Такий обряд донедавна зберігався у с. Заставне Золочівського району [9].

На Львівщині спроба відмовитися від весілля вважається великою образою. Той, хто відмовлявся від одруження, виплачує іншій стороні матеріальні витрати, які були пов'язані з приготуванням до весілля. Але у випадку вагової причини для відмови від шлюбу (аморальна поведінка одного з наречених, викриття фактів біографії, які можуть стати на перешкоді майбутній сім'ї, але старанно приховувалися) матеріальні витрати не відшкодовуються.

Також перед шлюбом на Львівщині побутує звичай оголошення оповідей у церкві. Це повідомлення про намір молодих людей одружитися, яке священик зачитує тричі у дні недільних богослужінь (якщо молодята з різних місцевостей, то оповіді читають у обох населених пунктах) [3, с. 36]. Про оповіді до священика йдуть домовлятися батьки та вказують прізвища, імена молодят, їх дати народження, дівочі прізвища їх матерів, дату весілля, місце укладення церковного шлюбу. За церковним канонічним правом шлюб укладається у тому храмі або в тій місцевості, де приживає наречена. Лише якщо наречений майбутній священик, шлюб відбувається за місцем його проживання. Оповіді оголошують для того, щоби той, хто знає про існуючі перешкоди для одруження молодих людей: попередній нерозірваний шлюб, вічні чернечі обітничі, близька кровна спорідненість (до четвертого покоління), правова спорідненість (не може брати шлюб кум з кумою, хресний батько з хрещеницею, свекор з невісткою), вбивство чоловіка або дружини з метою одружитися вдруге (якщо це доведено), священичі свячення, примушування до укладення даного шлюбу, важкі фізичні чи психічні недуги (якщо про них невідомо іншій стороні) [4, с. 45]. У період проголошення оповідей священик проводить своєрідні курси для наречених, котрі допомагають їм краще усвідомити обов'язки подружнього життя.

За два тижні до весілля на Львівщині здійснюється обряд запросин. Наречена разом із своїми дружками (але обов'язково непарна кількість) ходить по родині. Як зазначають у с. Вороняки (Золочівського району Львівської області) чим більше дружок і боярів, тим щасливішою буде доля молодят [16] та котрі в день весілля одягнені у традиційний український стрій. До сьогодні цей звичай зберігся у с. Гута (Буський район Львівська область) [18].

У с. Жуків (Золочівський район Львівська область) здійснюється обряд одягання нареченої для запрошення на весілля. Так, ставлять посеред кімнати крісло, кладуть на нього подушку, саджають дівчину та дають у руки хліб. Мати повинна розплести та розчесати косу дівчині, а дружки в цей час співають:

Просила Марусенька
Своєї матінки:
– Матінко, голубонько,
Розчеши ми косоньку,
Розчеши ми косоньку
В останню суботоньку [12].

Вона вставала з крісла, а дружки всі по черзі сідали на її місце, щоби швидше вийти заміж. Молода кланялася, просила благословення. Мати кропила її і дружок свяченою водою. Відтак дівчата вирушали просити на весілля.

Сам процес запросин гостей проинятий особливою повагою до старшого покоління. Одним з його найважливіших моментів є благословення наречених великою кількістю людей, це своєрідна молитва за добру долю молодих. Наречена з двома старшими дружками, одягнені у вишиванки, з вінками на головах (тепер з невеличкими букетиками у волоссі), йдуть запрошувати гостей. Всіх, кого зустрічають по дорозі, тричі кланяються та просять благословення, їм відповідають «хай тебе Бог благословить щастям, здоров'ям і доброю долею» [7]. Також існують певні заборони при обряді

запросин. У с. Заставне (Золочівський район) не годиться запрошувати на дорозі: «просили на дорозі, щоб не були на порозі». бо це є виявом неповаги [9]. Коли поїзд нареченої заходить до оселі, вітається із господарями тричі кланяються і промовляють: «просили батько, мати і ми вас просимо, щоб ви прийшли до нас на весілля» [6]. Потім підходять по черзі до всіх присутніх, кланяються і просять благословення. При цьому старших людей цілують в руку, молодих в обличчя. Запрошені відповідають: «Хай тебе Бог благословить здоров'ям, щастям і доброю долею». У деяких селах Золочівщини (Женів, Словіта) є звичай, що близькі родичі, хресні батьки в цей момент дають подарунки, гроші або солодоші нареченій чи нареченому. Іноді господарі пригощають молодих. На столі обов'язково мають бути солодоші, щоб у житті не було гірко [11–12].

Також на Львівщині є жартівливий звичай запрошувати на весілля котів і собак, від цього нібито залежить, яка буде погода в день шлюбу (м. Глиняни, Золочівський район) [8].

Випікання або бгання короваю також є важливим елементом дошлюбної обрядовості Львівщини. Хоча на сьогодні відбувається спрощення обряду випікання короваю, гублячи при цьому багато значущих традицій. Наприклад, воду, у якіймили руки коровайниці, обов'язково виливали під яблуню, «щоб яблуня родила, щоб Галя Миколу любила» [7]. Також у багатьох селах Золочівського, Буського районів зникла і сама традиція печення весільного короваю, більше купують.

На Львівщині до кінця ХХ ст. побутувала традиція пекти коровай в четвер, причому випікали не вдови, а тітки по матері молодого чи молоді. Саме короваю надавалося глибоке символічне значення: єднання молодих у сім'ю та їхній перехід до вищої соціальної групи, об'єднання двох родин, продовження роду, плодючість. Коровай був обов'язковий при першому одруженні, вдовам та вдівцям короваю не пекли [10].

Починалася церемонія випікання короваю із благословенням матері під супровід пісень. Коровайниці співали:

Благослови, Боже,
І отець, і мати,
Своєму дитяті
Короваю бгати [15].

До початку ХХІ ст. коровай випікали у домі нареченого та нареченої. Сьогодні це роблять хресні батьки молодого, а молоді – торт [14]. Щодо самого короваю, то складається із двох частин: нижня частина – так звана підшова – вироблялася з пшеничного або житнього борошна, яке було менш здобним, на неї клали велику круглу здобну хлібину – власне коровай, його обкладали «обручем» з тіста, а вже потім прикрашували різноманітними гілочками, шишечками, голубами, барвінком або колосками пшениці. Також у короваї запікали гроші, курячі яйця (одне або два) [11].

Існує й низка заборон, котрих дотримують до сьогодні при випіканні короваю. Отже, тісто у дерев'яних ночвах обов'язково місили до себе, щоб молоді завжди були разом; не можна було місити його кулаками. Прикраси на коровай не дозволялося робити ножом, лише тупим кінцем ложки (щоб не було гострих ситуацій у сім'ї). Вірили, у с. Сасові (Золочівський район), якщо до короваю брати ножа – буде чоловік, як ніж (лихий) [17].

До сьогодні на Золочівщині та Бродівщині зберігся звичай обдаровування гостей короваєм. Вважається, що особливо пощастило тим гостям, котрі одержали часточки з шишечками. Музикантам традиційно залишають «підшову» – нижню частину виробу [21]. Розділення короваю символізує перерозподіл спільного у житті молоді пари.

За день до весілля святкують обряд вінкоплетення, або вінки. Наречена разом із друзками одягнені в український стрій шують віночок із барвінку. Цей весільний вінок нареченої символізує її квітучу красу та молодість. Саме барвінковий обряд має дуже давню традицію. Вічнозелений барвінок завжди вважався символом вічності, кохання та шлюбу, тому він є одним з основних елементів весільної обрядовості. Вінок плели лише тим нареченим, які брали шлюб вперше.

У с. Нестюки (Золочівський район) з барвінку плели так звані «фальбанки» – довгі гірлянди, якими прикрашали «шалаш» (місцева назва «буда» – примітка автора) чи кімнати, у яких мало відбуватись весілля. Коли приїжджав молодий з друзками, то мали вкрасти вишиту подушку, курку або півня. Наступного дня цей свій здобуток вони продавали друзкам нареченої під час торгування на «брамі» [15].

У тих місцевостях, де обряд вінкоплетіння не зберігся, є звичай, що за день до весілля наречена з друзками несе до дому нареченого сорочку. Там обов'язково мають бути присутні його друзки. Довго торгуються за сорочку, врешті наречений дає викуп: це можуть бути солодоші, прикраси, сувеніри. Дівчата несуть ще й подарунки всім найближчим родичам молодого. Господарі дому пригощають все товариство. Друзки, коли вже йдуть додому, мають вкрасти віник, щоби майбутній чоловік їх подруги був добрим господарем, «мів все додому» (звичайно, мається на увазі та оселя, в якій буде жити молоде подружжя) [7].

Подекуди існує звичай прикрашання весільного «гільця». Наприклад, у с. Підгірці (Бродівський район) у четвер або п'ятницю напередодні весілля дружби (тут їх називають сватками) і дружки йдуть до лісу збирати барвінок і квіти. При цьому шукають гілочку з трьома або п'ятьма відгалуженнями «різку». Роль такої гілочки також може виконувати верхівка сосни, але обов'язково з непарною кількістю гілочок. В п'ятницю цю «різку» вбирають. Гілку тримає в руках хлопець. Йому допомагають троє або п'ятеро дівчат, залежно від кількості розгалужень гілки [20]. Усі присутні прикрашають «різку» барвінком, квітами, стрічками. У с. Голубиця (Бродівський район) різку прикрашають маленькими, випеченими до золотистого кольору пампушками, а низ прикрашають барвінком. Прикрашену гілку, як символ барвистої долі, впихають у круглу хлібину, (потім її перекладають у коровай). Подекуди її продають молодому, або ж дарують батькам наречених зі словами:

Прийміть, мамо, різку
На щастя, на потішку,
Щоб ви здорові були,
Всіх дітей одружили,
Всіх дітей і онуків,
Прийміть, мамо, різку в руки [21].

По завершенні виготовлення різки всі співають, танцюють.

Весільне гільце є символом незайманості, краси та молодості. Також воно символізує створення нової сім'ї, появу нового сімейного «дерева», тому має виглядати якнайпривабливіше.

У кінці весілля «різку» викидають на дах хати, а потім, яким боком вона впала на землю, визначають хто перший народиться. Якщо гілка падає розгалуженням догори, першим народиться син, якщо донизу – донька. Коли один дружба витягне гілку з короваю, староста або ж другий дружба, має швиденько на це місце увіткнути ножа. Якщо дружки їх випередять, хлопці змушені будуть платити викуп.

Таким чином, дошлюбна обрядовість Львівщини зазнала певних змін – здебільшого скорочення тривалості її загалом чи окремих компонентів. Так, значно спростилися обряди сватання, збирання барвінку, плетення вінків (переважно купують на ринку вже готові), обряд прикрашення весільного деревця або випікання короваю та інші. Хоча, варто зазначити, спостерігається у сучасній молоді інтерес до стародавніх обрядів. Можливо, у перспективі це призведе до певного відродження всіх компонентів досліджуваної тематики.

Список використаних джерел

1. Борисенко В. Сватання / В. Борисенко // Наука і суспільство. – 1991. – № 3. – С. 24–26.
2. Лозинський Й. Українське весілля / Й. Лозинський – К.: Наукова думка, 1992. – 173 с.
3. Мудрий Софрон, ЧСВВ. Подружжя і церковне право / С. Мудрий. – Івано-Франківськ, 1995. – 96 с.
4. Християнська етика. Методичний посібник. – Львів, 1997. – 159 с.
5. Жарківський Михайло Степанович, 1967 р. н., житель м. Глиняни Золочівського району, Львівської області, працівник Глинянської міської Ради.
6. Чиж Ольга Йосипівна, 1933 р. н., жителька м. Глиняни, Золочівського району, Львівської області, вчитель-пенсіонер.
7. Маркевич Стефанія Іванівна, 1930 р. н., жителька м. Глиняни, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
8. Войчишин Анна Григорівна, 1938 р. н., жителька м. Глиняни, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
9. Сенітович Софія Олексіївна, 1928 р. н., жителька с. Заставне, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
10. Нагуляк Анна Василівна, 1931 р. н., жителька с. Словіта, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
11. Козюпа Марія Іванівна, 1931 р. н., жителька с. Жнів, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
12. Петюнчик Ганна Миколаївна, 1961 р. н., жителька с. Жуків, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
13. Юськів Марія Іванівна, 1927 р. н., жителька с. Перегноїв, Золочівського району, Львівської області, пенсіонер.
14. Вербінська Марія Яківна, 1960 р. н., виходець з с. Шпиколоси, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
15. Кучер Марія Володимирівна, 1970 р. н., виходець з с. Нестюки, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
16. Боргуш Мирослава Петрівна, 1973 р. н., виходець з с. Вороняки, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
17. Фідик Ольга Василівна, 1978 р. н., виходець з с. Сасів, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
18. Зеленюк Галина Миколаївна, 1955 р. н., жителька с. Гута, Буського району, Львівської області, пенсіонерка.
19. Політило Оксана Миронівна, 1975 р. н., жителька с. Андріївка, Буського району, Львівської області, безробітна.
20. Чорна Галина Петрівна, 1945 р. н., жителька с. Підгірці, Бродівського району, Львівської області, пенсіонерка.
21. Прихарчук Марія Іванівна, 1984 р. н., жителька с. Голубиця, Бродівського району, Львівської області, вихователь дитячого садка № 57, м. Львів.

Леся Костюк

**ДОБРАЧНАЯ ОБРЯДНОСТЬ ЛЬВОВЩИНЫ
ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛЕ XXI ВВ.**

В статье, на основе показаний ряда информаторов, автор дает характеристику добрачной обрядности сельскими жителями Львовщины второй половины XX – начала XXI вв.

Ключевые слова: сватовство, помолвка, приглашение, винкоплетение, «веточка».

Lesya Kostyuk

**ON THE EVE OF THE MARRIAGE RITES OF LVIV SECOND HALF
OF THE CENTURY – BEGINNING OF XXI CENTURY**

The article, based on the testimony of a number of informants, the author takes the characteristics of premarital rites villagers Lviv second half of XX – beginning of XXI century.

Key words: courtship, engagement, invitation, weaving wreaths, «hiltse».